

ANDAY

KAKADA

KO DEATH

PENALTY SA

PILIPINAS!

Lennon Yung-Dian Wong, 2015 - Flickr

SO PILIPINAS AYA MASUSUWA IYAN IMANTO ISABAP KO KAPSADA RUN

1986 So Pilipinas pyakaisa isa sii sa International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) ko 1986.

1987 So kapatay a makasasala aya mauuna mipapasad ko Constitution sii ko 1987, ogaid na kysambian sold ko myaka num ragon ko 1993. Sii ko 24 June 2006, Republic Act 9346: aya saya mi eexplain na so kapatay a makasasala sii sa Pilipinas pasaden ko kapasadan ko kapatay a makasasala sii ko makaduwa matimingan.

2007 Ko 20 November 2007 sa Pilipinas na aya myauna a engud sii sa Southeast Asia ko myaapprove sa Second Optional Protocol of the ICCPR (ICCPR-OP2). Sabap sangkae kapasadan, so Pilipinas na benar ko kyaalosodan a di ilalan ko apya antawa a tao a mokom ko kapasadan ko kapatay a makasasala matatangked a marereserve. Gyae a inged a kapasadan ko kapatay a makasasala, na sii sa Pilipinas na naba halal a sisirong ko ICCPR-OP2 a itegel ko ayat ko kapatay.

2010 Ko April 2010, Si Mary Jane Veloso, a Pilipino a di galbek sa Indonesia, na myadakep sa Indonesia petoma'an sa kontrabando ko onkop. Omaptoman na si Veloso na myamintin so ka inosente nyan, kyasentisan a ko October 2010 a bonoon. Si Veloso na isa sa madakel a Pilipino a minggagalbek sa abroad a maito e mga sukay, mimabloy a criminal sabap ko kyarekruta ko mga raratay adat a manosiya a mola. Si Spokesman sa Department of Foreign Affairs sa Pilipinas na benar iyan na so mga tag a gobyerno na bigan iran so pamilya ski Veloso sa perak.

Sii sa Pilipinas na kargada o mga soporta ko mga Pilipino sangor sii sa abroad so kapatay a makasasala. Sii maka'atag a maaloy a palyogat sii sa international law. Sa gobyerno ko myuna na katamol so katabang ko oman manosiya a Pilipino ko kapatay a bagobay "antawa'a a manosiya a baradosa o naba".¹

¹ Rappler, 92 migrant Filipinos on death row: 3,800 jailed (2015) <https://www.rappler.com/nation/filipinos-death-row-abroad-statistics>.

SO KAPAKAPATO KO KAPATAY A MAKASASALA?

2016 Ipoon ko si President Duterte ba montod sa gya term yank o 2016, aya nyan sambakati so mga tawag a pki kasoy nyan so kapatay a makasasala ago bansolat ko tagompiya para ko myuna nyan a kapangibir ko kapasadan run. Gyae a tawag bgan sa aksyon ko sii makapopoon sa mga taga legislators, kadaklan kiran na garogadi sa mga otang na pakapatoon so mga poonan o daneg ko mabelang sapagentan o dosa. Aya kadakelan run na so mga tao a mga lalong.

2020 Ko 27 June 2020, na si President Duterte kaeritan nyan so ika lima a State of the Nation Address (SONA) ago pesaromanan nyan tumalo so Congress itokang iyan so kapatay a makasasala obay o mga kalaban bisok ko sanip gigimbera sii sa Comprehensive Dangerous Act (2002).

Ko 5 August 2020, myagpoon so kanda'owa sii sa Committee on Justice of the House of Representatives daripada House Bill 741. Ko pkakasoyen so kapatay a makasasala ko mga lalong a dosta'an. Sapolo ago tlo a kapapantagan a draft bills bago so House of Representatives ago 11 draft bills bago sii sa Senate takdir na so kapatay a makasasala para ko sapagentan o dosta'an ped run so mga lalong a dosta'an, bokag, t'kaw, lobed ago dimamuno.

Sii sa Walay o Committee on Justice na igoda na tapi'in sii matatanor ko mga bills ko katarosa sii sa langon. Sartana na so bill na lawing ko langon. Sii dayon sa Senate para iramiram. So sa Senate na optional so ka taray ko walay totoo para sii ko tanan, para kabayadan so sisa puro a bill. O so bill na aprob mapasad mabatya sii ko ika tlo mabatya a so Senate a langon apya da kasambiyang, na masa sii ko President ko kapirmae nyan non. Mapasad so President a kapirmae nyan ko bill, na baloy aya a law ago so kapatay a makasasala na pliyon den.

Radio Television Malcaang
Presidential Photographers Division
Ace Norandiano

Apiya pen ko myuna na tepeng a mipas so bills sii sa Congress a kapapantagan ko mareregen ago da'mka'apas, na gyae a tawag na kitokang so kapatay a makasasala na karegan apya tuna a oras na mimbaloy. So kapatay a makasasala na ki masa sa magaan sa magaan a mapukasa ko kaprangiti ko mga lalong saya sa Pilipinas. Inonta, na gyae a da'owa na aya mala a awid a akal sa sakit a aya poonan ino pobre sa gyae masa a masusuwa imanto. Apya di aya di kapbabanogan sa okit tayas sa gyae a kapatay a makasasala, anda-on run di'den mapasad nanged a para pakagaga poonan ko mga lalong a di mangusar. So mga lalong a darpaan na dumadayon baden pkala saya sa engud a psaksian ko kapatay a makasasala, laged a Saudi Arabia, Iran, China ago Malaysia.²

² Laws 2, The Use of the Death Penalty for Drug Trafficking in the United States, Singapore, Malaysia, Indonesia and Thailand: A Comparative Legal Analysis, (2013) <https://www.mdpi.com/2075-471X/2/2/115/html>.

10 A DARIL SOLANG SA KAPAKASOY KO DATI KAPATAY A MAKASASALA SII SA PILIPINAS

1. Da masowasowa dapat kirek ko arap a kowa ko manosiya ko kaoyagoyag.

Sii sa Article III o sa otang o benar o 1987 ina'ama' a kitab, so Pilipinas pagagaw a benar a da manosiya a lalapeng o kaoyagoyag iyan, dapakasima o tamok iyan daralat okitokit o kokoman. So gobirno na aden mambo a kira'at para lindig ko manosiya ago sima ko langon sakaisa, ago so kimbagan ko pinakamapuro a onaona a para ko langon o tao ko manosiya maratabat.³

Kagiya sa gyae a mosakala masarangit, naba makamanosiya, ago piyakayaya daneg, so kapatay a makasasala na diriso kyasobraan a pemaalalan o ina'ama' a kitab.

2. Di kakuwa.

Ko 2004, So Supreme Court masok ko mga manosiya v Mateo na 71.77% o kapatay a makasasala paratiyaya ay mali ago aya pkabago ago tampilang. Sangkoto sapolo ago isa ragon ayatan bagiraw kargen o kapatay a makasasala sii ko 1993, sobra 1,493 bilolang o poonan daneg ay ba'as, ogaid nan aba 230 ka myakuwa run.

Sa Pilipinas ka'adilan kepit na di makabaloy sa karibatan ago sa diden mambo baloy.

3. Pyakasoramig ago dimakapantag sa mga miskin.

O so kapatay a makasasala na mikasoy sa Pilipinas, so mga manosiya a miskin na aya kasuwa iran na dayun sa dayun na kasuwa iran so kargen ka okit sa kapatay ago tyuba. Bago so poonan o makasasala na masad ko 2006, 81% o 1,121 a makukulong a daden a mga kaoyagan iran ago da mga galbek iran (sii sa mga dagangan, sirbisyo, pabrika, kapelopa, akat o di na konstruksyon sector), ago 73% a pkasukat o kalo kalo na 10,000 PHP oman sawlan.⁴

Sii sa Pilipinas, na tinegan so poonan o kaban o di na mapakay a karangan sii sa 329,000 PHP oman saragon⁵ - Malay e pantag na mala a kasukatan o mga sisa kolongan na malaa a kalutang iran. Si Leo Pilo Echegaray, na aya myuna a tao a myakasala sa myamuno sii sa Pilipinas ko 1999, skanyan na padagang sa sda.⁶ So kaso nyan sa Supreme Court na pikiilay sa Republic Act 7659: Pengolaola a tegel a so kapatay a makasasala batang a dosa so ko myuna "somyopak solang so

mga miskin ago so mga da kadato iyan sii sa diyama – so kman so di pakagaga mamasa sa mga ligal a sirbisyo labaw run so sii sa poonan a baradusa, ndaon so pinakamawlad a kanggalbeka run, pagosisaan, kapangilaya run sa datas ago ki presentan na panton.”⁷

4. So manosiya a marangit ago pyakayaya.

Ko 1994, na so kalaboso a kaayatan sa kapatay saya sa Pilipinas na mkapnayaw sa saragon ago 18 ulan ko ka bitaya run, na pkapasangen siran sa taman sa taman rakson run so kapaka awid iran a akal s ataman oman saragon o di na sobra pen. Sa ped a inged, laged a USA, na so mga makakalaboso na aya iran kapatay sii sa kalabosoan o golawlaan iran anan na sapolo ragon iran go siran bo bonoa – gira kwan pen na duwapolo ragon.⁸ Umanan saya pen na, kadaklan kiran na makadarasag sa sobra pen sa naba siran mga manosiya a ikidiya kiran sa kolongan, na so mga pulis ago di roo di gagalbek na tanto iran ko pakapasengen sa tao a kakalaboso. **Si Richard Ong, na aya sample a myakolong sa kalaboso a aya iran run paki oto na kapatay sii ko 1996 ago di niyan katawan ka kasasapengan skanya a panyo, pandiyara a pkapsalayn sa elektrika ago para niyan maamin sii sa mga gobyerno.**⁹

Aden mambo a mg aped a tao pkagedam sa naba marasay sii sa kalaboso, pero mas kasobraan kman so ikidiya kiran. Ko April 1950, Alejandro Carillo na inayatan sa elektrik a ontoda. Ko mang golaola uto rkiyan na mkaduwa rkiyan uto ikidiya gobo katokawan a myatay.¹⁰

³ Official Gazette of the Philippines, The Constitution of the Republic of the Philippines (1987), <https://www.officialgazette.gov.ph/constitutions/1987-constitution/>.

⁴ The Manila Times, Poor vulnerable to death penalty (2016), <https://www.manilatimes.net/2016/05/21/news/top-stories/poor-vulnerable-to-death-penalty/263381/>.

⁵ Free Legal Assistance Group, FLAG Anti-Death Penalty Task Force Position Paper (2019), 4. PHP 329,000 equivalent to around 5,810 EUR (as of September 2020).

⁶ Kasarinlan: Philippine Journal of Third World Studies, The Poor on Trial in the Philippine Justice System (1999).

⁷ The People of the Philippines VS. Leo Echegaray y Pilo (1997), https://lawphil.net/judjuris/juri1997/feb1997/gr_117472_1997.html.

⁸ Death Penalty Center, Time on Death Row (2019), <https://deathpenaltyinfo.org/death-row/death-row-time-on-death-row>.

⁹ Amnesty International, The Death Penalty: Criminality, Justice and Human Rights (1997).

¹⁰ ABS-CBN News, How we kill: Notes on the death penalty in the Philippines (2019), <https://news.abs-cbn.com/spotlight/07/14/19/how-we-kill-notes-on-the-death-penalty-in-the-philippines-part-2>.

¹¹ Department of Justice of the Philippines, Restorative Justice (2017), <https://probation.gov.ph/restorative-justice/>.

5. So ka kenda ko ba’aden a mapya a kaoyagoyag.

So takdir ko kapasada ko kapatay a makasasala ko 1987 na ki agak sa kambuno sa masalimbago sa kepit labit sa kamypan kaysa sa kapanimalos a dosa. So Pilipinas imanto n aped sa inged ko Commission on Crime Prevention and Criminal Justice ago rikomindasyon ko ka kuwaa sii sa Basic Principles on the Use of Restorative Justice Programmers in Criminal Matters. So gobyirno mambo na pokos siran sa rigra “so sobra sa liwanag ago manosiya kepit ko kakuwaa ko kamapyaan ko makasasala”.¹¹ So Bureau of Corrections ago Parole ago Probations Board na mlaged a antap ko ka epektibo o kaoyagoyag ago so kapagonota ko di makasala na makapato sii sa diyama – aya apas na di makuwa so kabaya iran ko kapatay a makasasala.

6. Sii ko kapaka diriso ko kasupak ko kinikilala ago kapasadan.

So Pilipinas na aya pumirma sa barang barang saya sa entayr a dunya o mga importansya o kapakamanosiya anona a kasigoradoan o agawa o kabebenar o manosiya ago kapasadan kapatay a makasasala, raks run so ICCPR-OP2. **Aya protocol na da takda o ka gamit, aya ma’ana na saya sa Pilipinas na itapok so kapatay a makasasala na pirmaminti kapasadan apya myapasad sii ko 2007.** Open so kapatay a makasasala na mikasoy sii sa Pilipinas, na aya kasuwa na kaisa so lonsan ko kalabag sa entayr a dunya so kabnar o manosiya ago so mga lalong na iran ka genekan so ini paliyogag ago kabinasaan pen so entayr a dunya bangonan.

Diyomela, mikasoy so kapatay a makasasala na katamanan saya na so Lawanda na masikin a mada so mga parole sii sa Pilipinas imanto na masisigi sii sa European Union’s Generalized System of Preferences (GSP+).

Sabap saya na so GSP+ programa, aya ingud a luwas a aden a a mas aya nyan kuwaan sirab ko European a dagangan ago ka masakal sa kala o ka kuwa iran run, sadden mambo sa katas iyan na aya nyan kapanindigan ago kibgay sa ICCPR ago madakel s aped a kabnar o manosiya na anona ago mga patakaran o mga lalong ko kakumbenasyon. So dosa o kapatay a makasasala na masikin a palaleklek amay ka makuwa so katitinega run sii sa Pilipinas sa GSP a programa.

7. Mba'as sobra sa sakit ago rasay, masasangila ko mga lolot o mga manosiya na ki ayat run na so kapatay, ped run so mga wata, antay ndato'an ko masarangit na kipantay sa kamboko.

"Kabnaran akn so panagadan sii ko ganatan na bnar. So manosiya na egera makakabaloso, na so wata e pakagdam sa rasay. Aya pen oba so mga manosiya a pakaakit sa kapatay?" - Father Silvino Borres, Jr., S.J., Coalition Against the Death Penalty (CADP)

Naba bo so pyangadaan sa ped a pamilya na aya makagegedam sa kasakit karasay sa pamikiran ago awid a akal, sopen so mga di magugupa isabap sa perak a kasara iyan ko pamilya nyan, labaw run so mga dititibayo a mga miskin. Sii sa Pilipinas, na so arga o tindeg o omanisa ko poonan ko dosa na aya kaban nyan sii na koko ma 329,000PHP - di run ped so mga pamilya a da paningkawyanan nian a ago so mga pamilya a diden mkapgalbek.¹²

8. Laged aya na so mga langkap ko paratiyaya, na aya mas pakagaga ago di pakatago sa diyama sa sarig.

So dosta'an a istatika sa myakapira ragon na di mapakaisa isa ago di mapaki ilay na so kapatay a makasasala na aya pakagaga raks run so mga lalong. So mga baradosa na saya sa Pilipinas na aya nyan katumbas na mas mala pen ko kapatay a makasasala ba'as ago kaulog sa 7.10 a di mamuno sa tao koko ma 100,000 a kadakel yan sii ko 2006 a mas mababa pen sa pantar sambot ko ragon mapasad so kapasadan (6.7 di mamuno koko 100,000 kadakel o tao sii ko 2007; ago 6.40 a di mamuno koko 100,000 kadakel a tao sii kman ko 2008).¹³

¹² Free Legal Assistance Group, FLAG Anti-Death Penalty Task Force Position Paper on the Death Penalty (2019), <https://www.facebook.com/ANTIIDEATHPENITY/posts/2409684979291659>.

¹³ Philippines Crime Rate and Statistics 1990-2020 (2020), <https://www.macrotrends.net/countries/PHL/philippines/crime-rate-statistics>.

¹⁴ Inquirer Cherry Pie Placache: Address drugs, education issues instead of restoring death penalty (2019)

9. Naba langon a myabono a biktima a pamilya na tomon nyan so kapatay, a makasasala.

Kadakelan a mga ped a pamilya a baradosa a biktima na sii sa Pilipinas na aya aden a kataro iran solang ko kapatay a makasasala, apya pen so mga pkababayaanan iran a manosiya na aya myapatay. So aktres a si Cherry Pie Placache na si ina iyan na byono ago myuno sii ko 2014 ogaid na minikasoy so kapasang o amongan solang ko kapaka kasoy o kapatay a makasasala sii sa onayan. **Pananangoran niyan na so ka adresa ko mga lalong a awid a akal ago so kapakasigurado o kata'o o manosiya ago so mga kapasada ko kapasad o mga dosa'an, tomo a di' so mga tao a myakapato so kaoyag iran ko poonan o baradosa.**¹⁴

10. Panamar sii ko kapanamaran ko kapatay a makasasala na aya ampes ko pobluko renged ago so gobyirno ko panagontaman mawatan naba bo so mga epektib a paka sembag sa gyae a COVID-19 pandemya, ago so mga sii mkapopoon sa mga mathey a solusyon sii sa dalem a inged ko mga lalong a awid a akal.

So imanto gyae a COVID-19 pandemya, sii sa Pilipinas na ompong na aya dapat na di sapar a donapar ko COVID-19 ago so kaseba ko manosiya o di na ko ka sarangkoni ko sobra ko sakit ago so kapatay ko ka kasoya sa kapatay a makasasala. So kapakapato ko kapatay a makasasala na dapat na di ipsaalang apya sa gya kadakel a Pilipino a makagegedam run den sa rasay sii sangkaya a COVID-19.

Balabaw, so kakuwan ko kaisa isa sii ko kagamit ko kapatay a makasasala antapa ko pompongan o poonan sa gyae a mga lalong a awid a akal - ikapiya sii sa pobluko a kaplawas, kelasi kata'o ko Pilipino, ago so ped ko kapaka piya angkae a dunya, ped run sa mga ped a ipakapiya run.

10 NGANIN A KAPAKAY A SUWAN PARA ANDAY KO KAPATAY A MAKASASALA A KAPASAD SAYA SA PILIPINAS

2. Pyapiyaan so ka kapaki ilay

Gyae na pamilian a dapat mapakay sii sa kaplabaw ko kapanarig a ibibigay sa COVID-19 pandemya – kapiya'an na aya pagusaren na so sa publiko a patakaran ago so dadakel ongangen o mambo mkapamikir ko aray sii sa publiko a kapaki ilay.

5. Pyapiyaan so oman isa ka diyama'ol sa isa ka plataporma ko kapamagodasa

Kapakay a sii sa webinar, kapamangdao sa workshop, mga musawi, sii sa publiko a kanda'owa o apya pen sii s aka pilma sa iskrin ko kabaloy sa gonaw.

8. Pkakilosen sii sa medya

para bansolat gonaw ko mga da'owa o kapatay a makasasala.

3. Makip pagusay sa mga sorat/emel kapanorat

kapangumpanya ago pki adresin sa mga dalem a inged dipotado sii sa Senate o sisa Walay o Dipotado. O siran na aden mambo a tngkilin a bil a anginangin a mapato so kapatay a makasasala, mapontok so kapakapato o arang ago empat ino dapat na kibagak so kapasadan kombali.

6. Ongkap sii sa TV dalag o di na sii sa banganon a radiyo

9. Pyapiyaan matampar sa art exhibition

(a kadrawing a aya run di mang baal na so mga manosiya a ayatan sa kapatay, panolad sa mga myatay, ka drawing o di na postir) o di na so di fifilm pagganap.

1. Pangped sa myasowasowa diyator para sa kapasadan sa kapatay a makasasala sa entayr a dunya

Kapangongonotan ago dagang ko mga grupo a makilas sa galbek solang sa kapaka kasoy o kapatay a makasasala saya sa Pilipinas, laged a Commission on Human Rights.¹⁵

4. Nggay

ko mga grupo a di gagalbek s ataman sii sa kapatay a makasasala.

7. Kapangongonatan sii sa Dunya gawi'l solang sa kapatay a makasasala tarorog medya ataman

sii sa facebook, Instagram ago sa twitter: #nodeathpenalty

10. Labeng sii sa "Inged a Solang sa Kapatay a Makasasala/Inged a manosiya"

amay ko 30 November 2020.

PARA KATOKAWAN SOBRA:

So World Coalition Solang sa Kapatay a makasasala aya kapagepeda sa kadakel sa sobra 160 NGOs, bar a maisaisa, dalem a inged a awtoridad ago magkaisa. Aya anginangin o World Coalition na bager a entayr a sokesoker o laban a solang sa kapatay a makasasala. Aya katamantaman na lalayon so arab sii sa doniya a kapasada sii ko kapatay a makasasala. So World Coalition na bgay sa entayr a sokesoker sii sa mabolo-tanaw tabi'at a ibibigay sa mg aped a member sii sa botae. Bantogan o panalaw, igira pirmaminti adat o omanisa.

So World Coalition Solang sa kapatay a makasasala mba'as sii sa World Day solang sa kapatay a makasasala amay ko 10 October 2003. Katokawan langon taman makapantag sa donya alongan solang sa kapatay a makasasala na sii ped run :

<http://www.worldcoalition.org/worldday.html>

worldcoalition

www.worldcoalition.org

World Coalition Against the Death Penalty

Mundo M, avenue Pasteur, 93100 Montreuil, France

Tél : +33 1 80 87 70 43

@WCADP

Commission on human rights
Republic of the Philippines

SAAC Building, UP Complex,
Commonwealth Avenue, Diliman,
Quezon City 1101

Tel.: +63 (02) 8294-8704
(Standard)
+63920 506 1194 (Smart)
+63936 068 0982 (Globe)

chrp.hrepo@gmail.com
chrp.policy@gmail.com

Commission on Human
Rights of the Philippines

@chr.govph

So CHRP na aya National Human Rights Institution (NHRI) o Pilipinas, aden a ording bigan sii sa 1987 Pilipinas ina ama a kitab ago sa Paris kokoman para makuwa ago linding ko borasa sapagentan o manosiya kabnar ped maka'adata ago politikal a kabnar, ago koripot, tarorog ago porongan a kabnar. Aden a sangan ko lalayon panon ago makeg ko manosiya kabnar ka okitan ago paglabag, ago rikomindasyon salakad sii ko pagsulong sa kaisa ko sabap o manosiya a kabnar ago maratabat sa langon.

www.chr.gov.ph